

"(...) Éld e rossz világot
és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,
hogy más legyen."
(Radnóti Miklós: Nem bírta hát...)

Holokauszt Emlékév
2014

A Holokauszt és a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és
miskolci zsidóság kulturális öröksége a történeti és irodalmi
kutatások tükrében - Konferencia

II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Miskolc

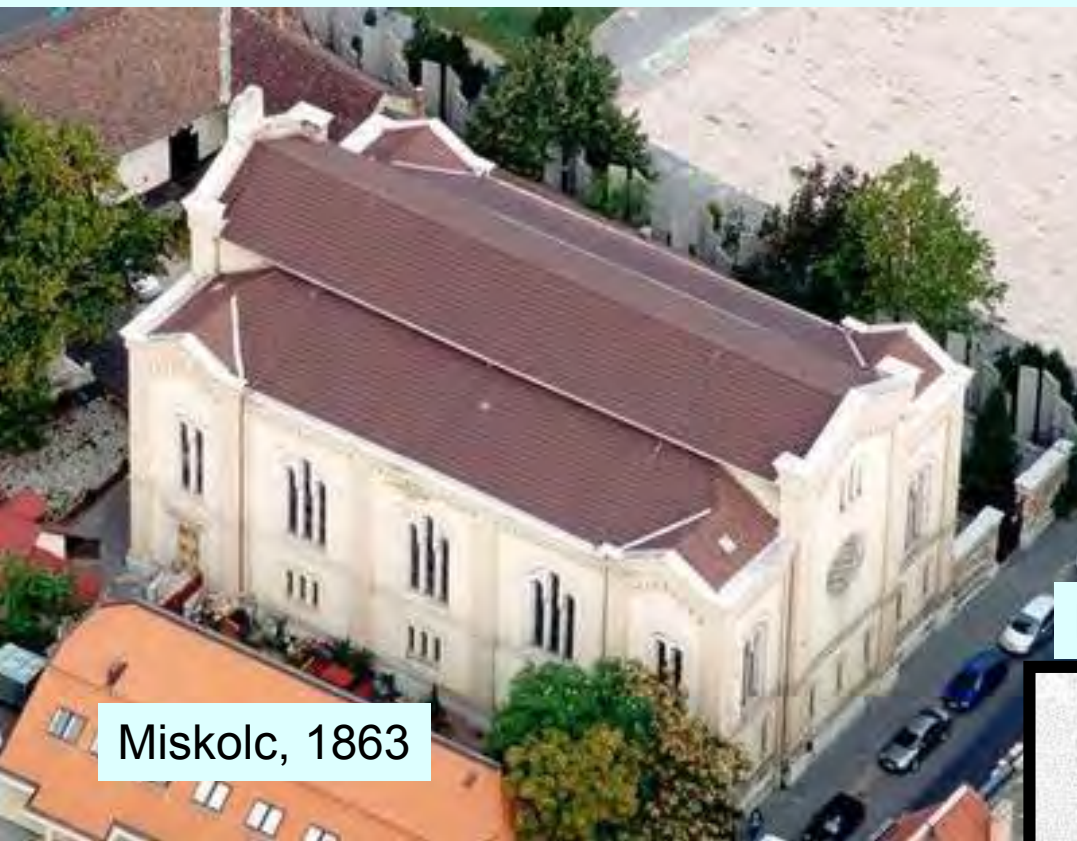
A miskolci zsidó élet 18–19. századi helyszínei

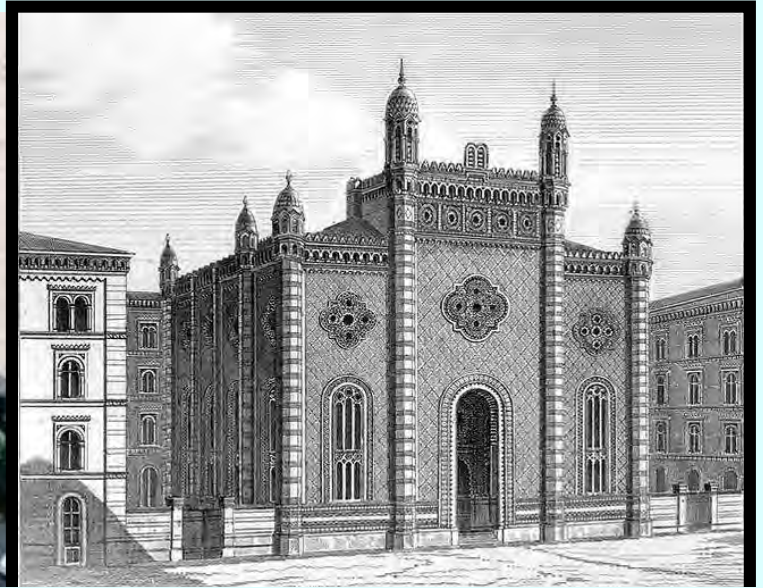
Gyulai Éva

Miskolci Egyetem BTK Történettudományi Intézet

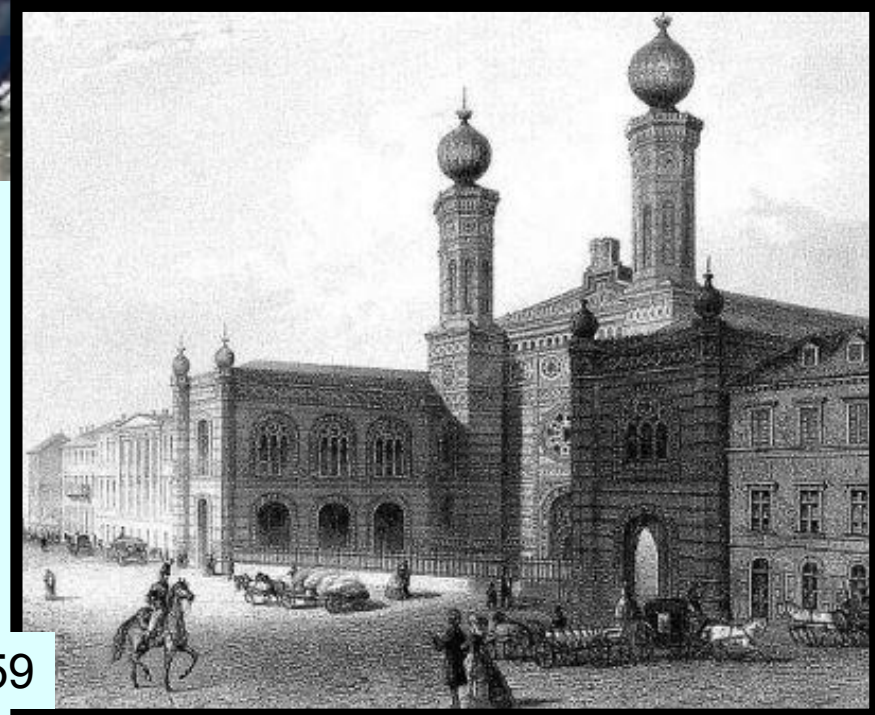

Miskolc, 1863

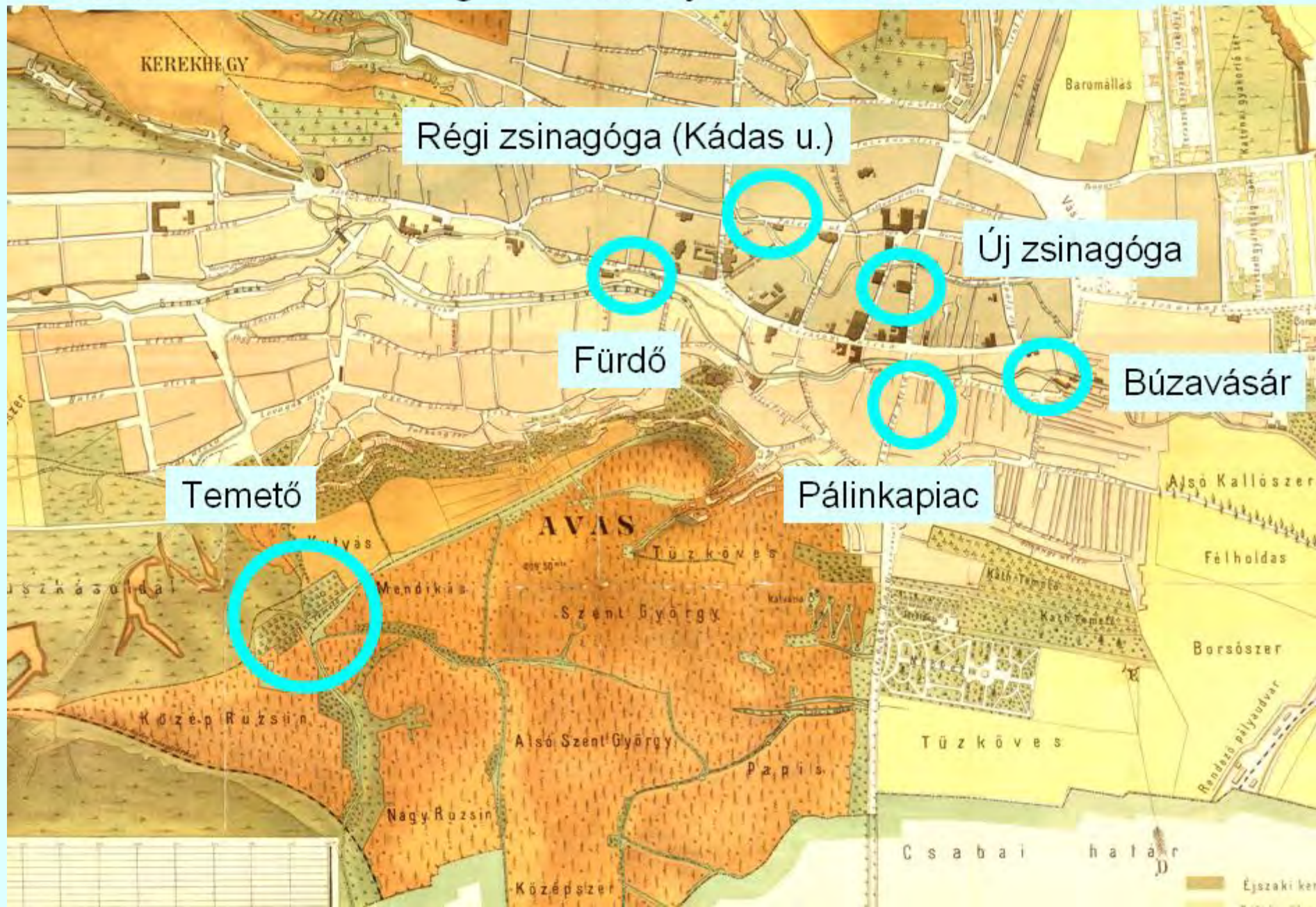
Bécs, Leopoldstadt, Tempelgasse 1858

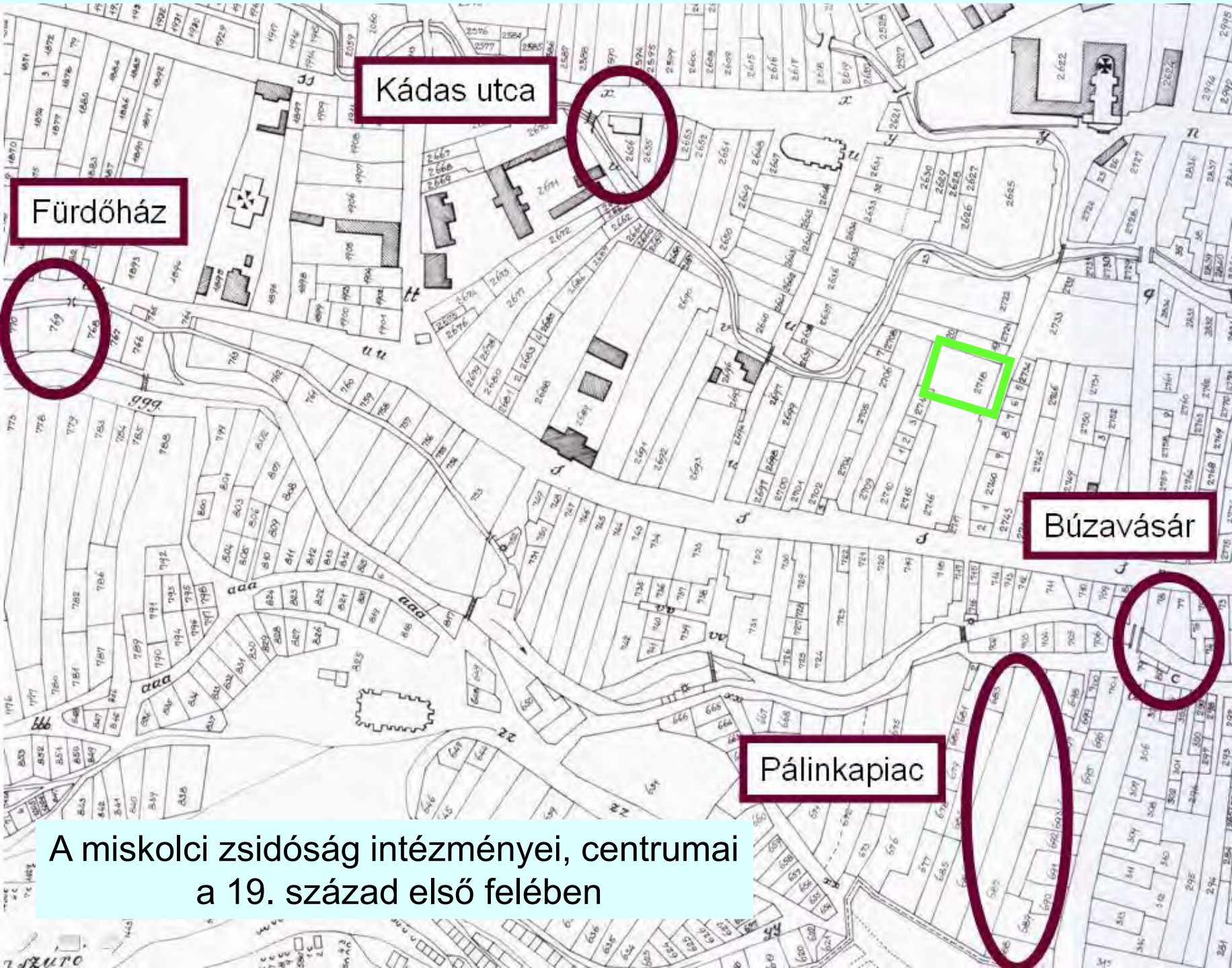

Budapest, Dohány utca, , 1859

Ludwig Förster (Bécs)

A miskolci zsidóság intézményei, centrumai - 1863

Kádas utca

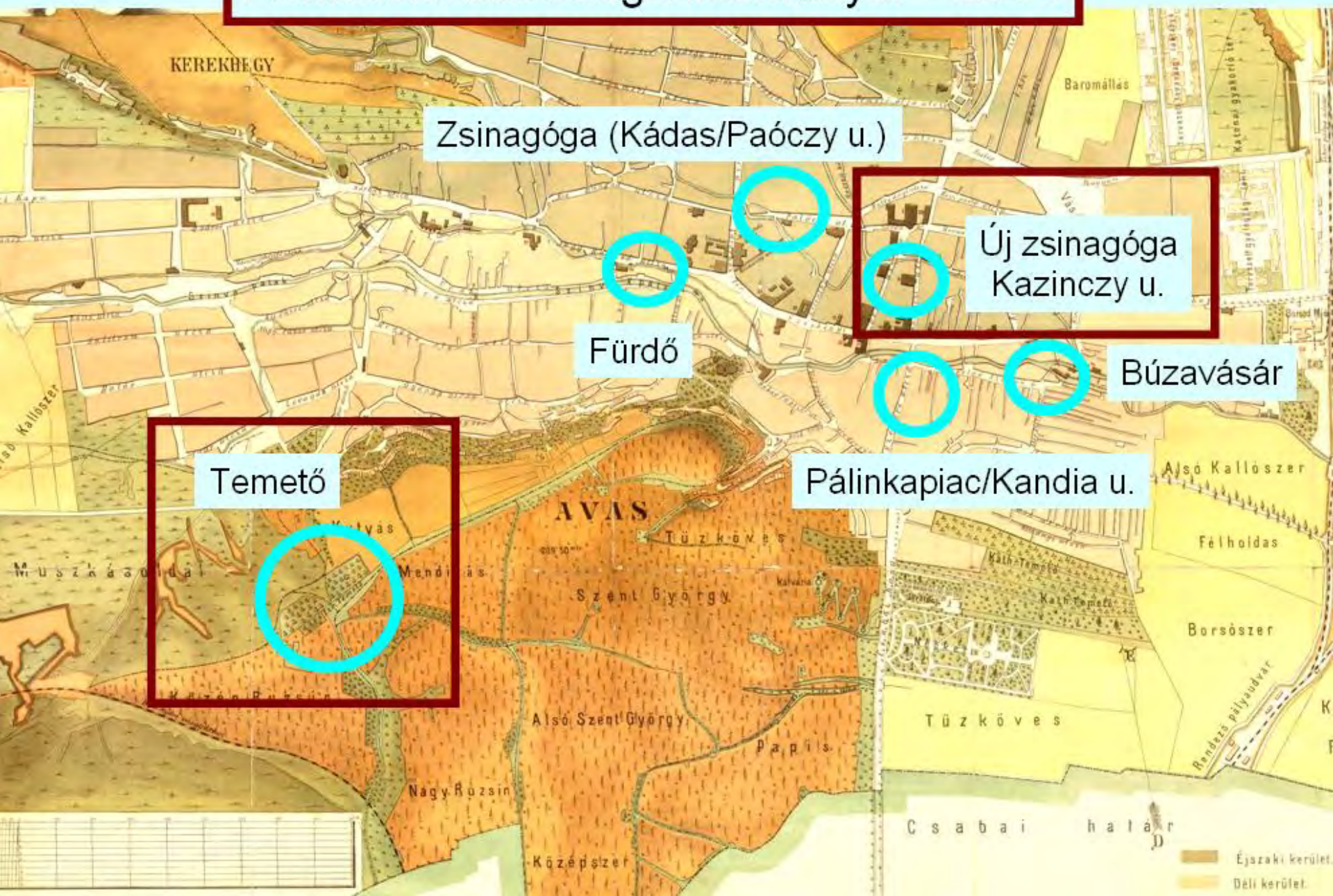
Fürdőház

Búzavásár

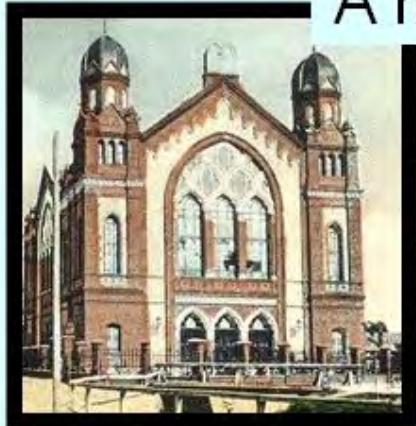
Pálinkapiac

A miskolci zsidóság intézményei, centrumai
a 19. század első felében

A miskolci zsidóság intézményei - 2014

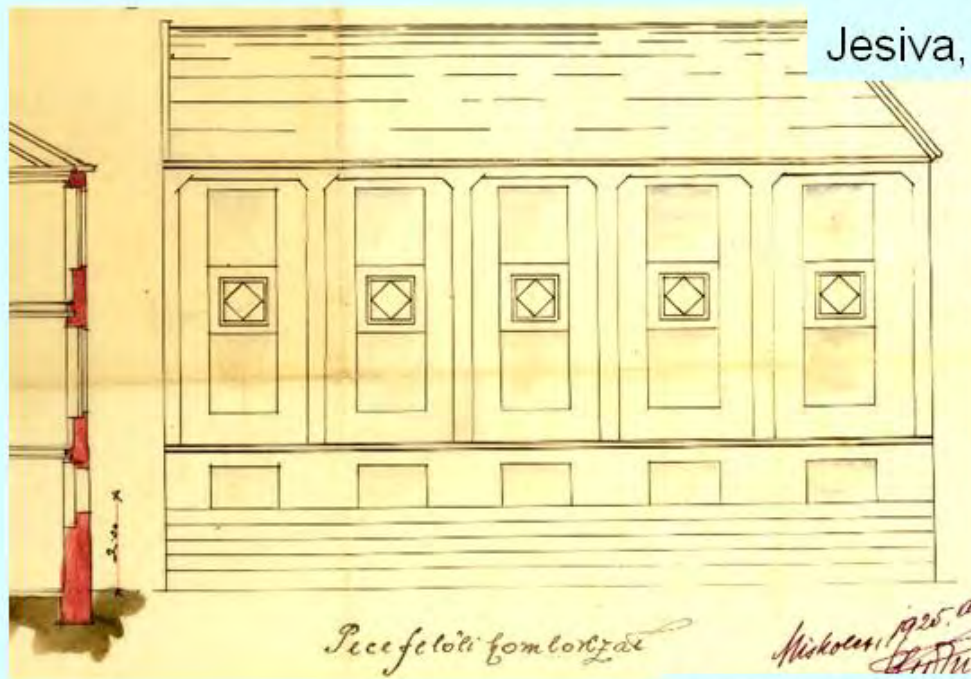
A miskolci zsinagóga felrobbantása, 1963

(Miskolc a múltban Facebook)

Dávid Király rituális fürdő, 1970-es évek

Jesiva, 1925 (Zeneiskola)

Erzsébet izraelita polgári iskola

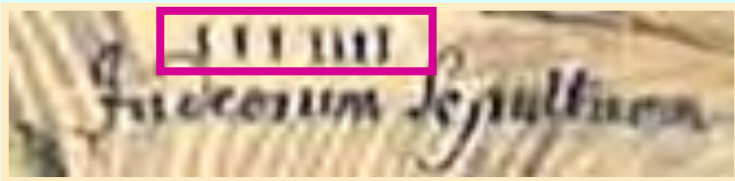

Az „Erzsébet” izraelita iskola 1901-ben

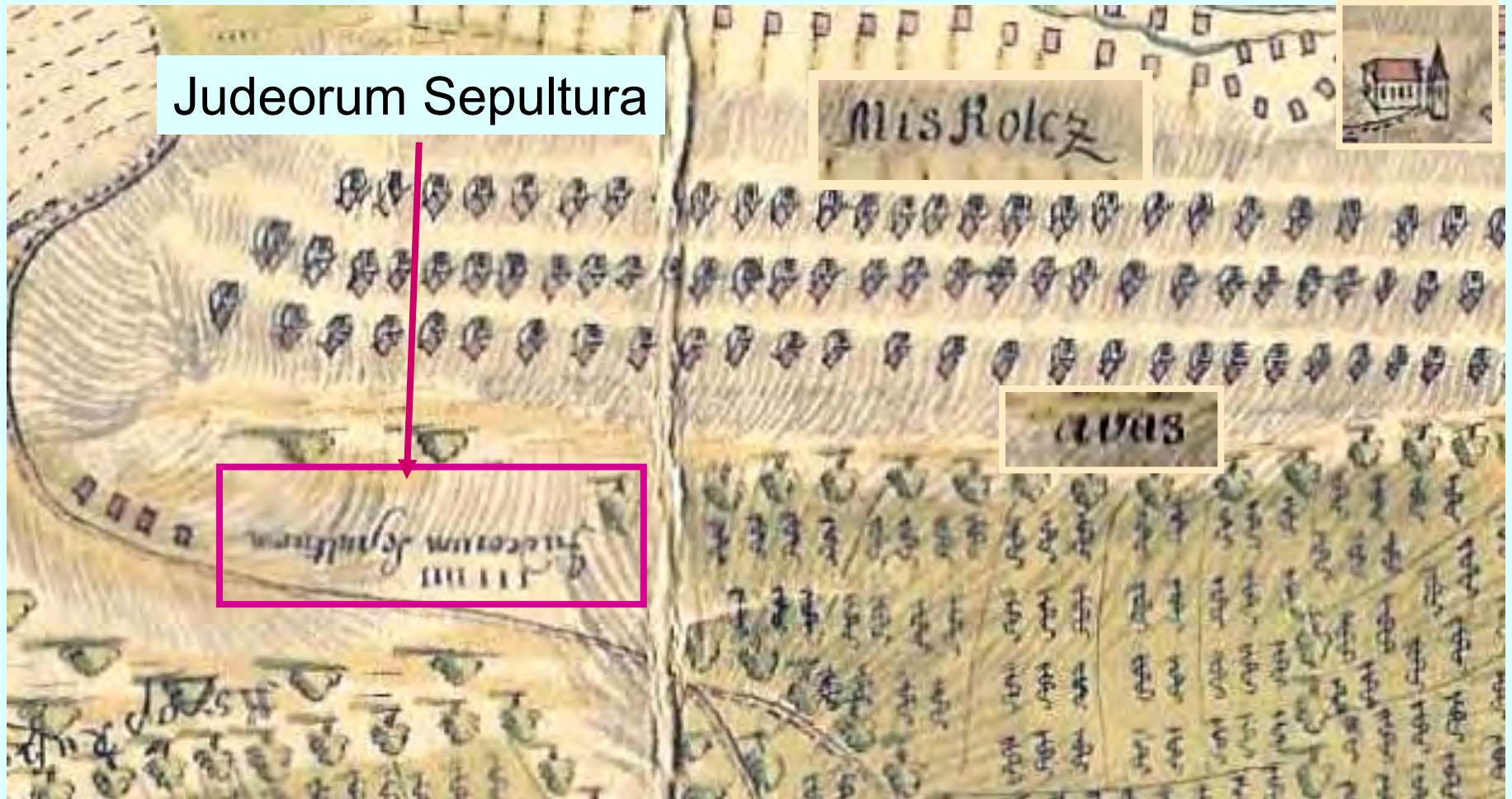
Zsidó temető – 1759 (Miskolc első térképe – Magyar Kamara)

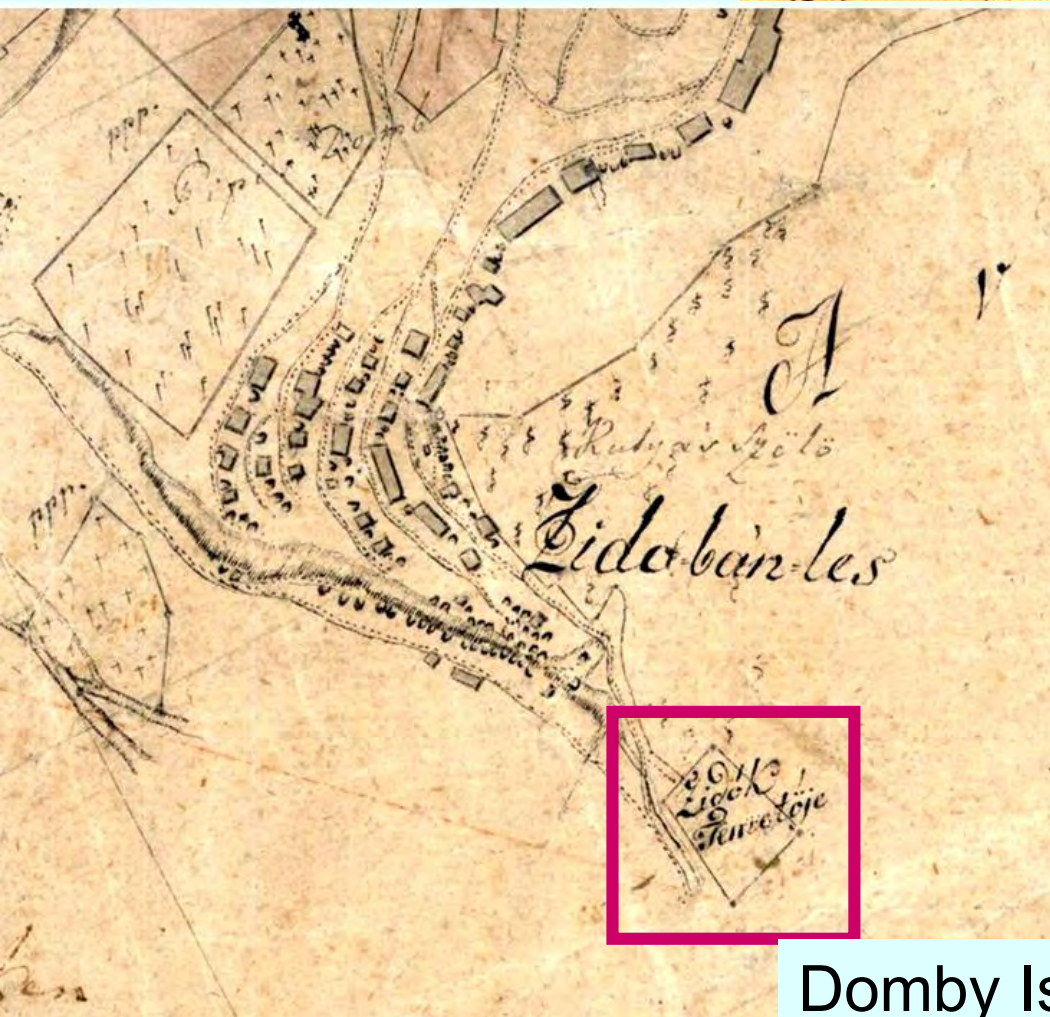

1759: zsidók temetkezése (sírjai)

Judeorum Sepultura

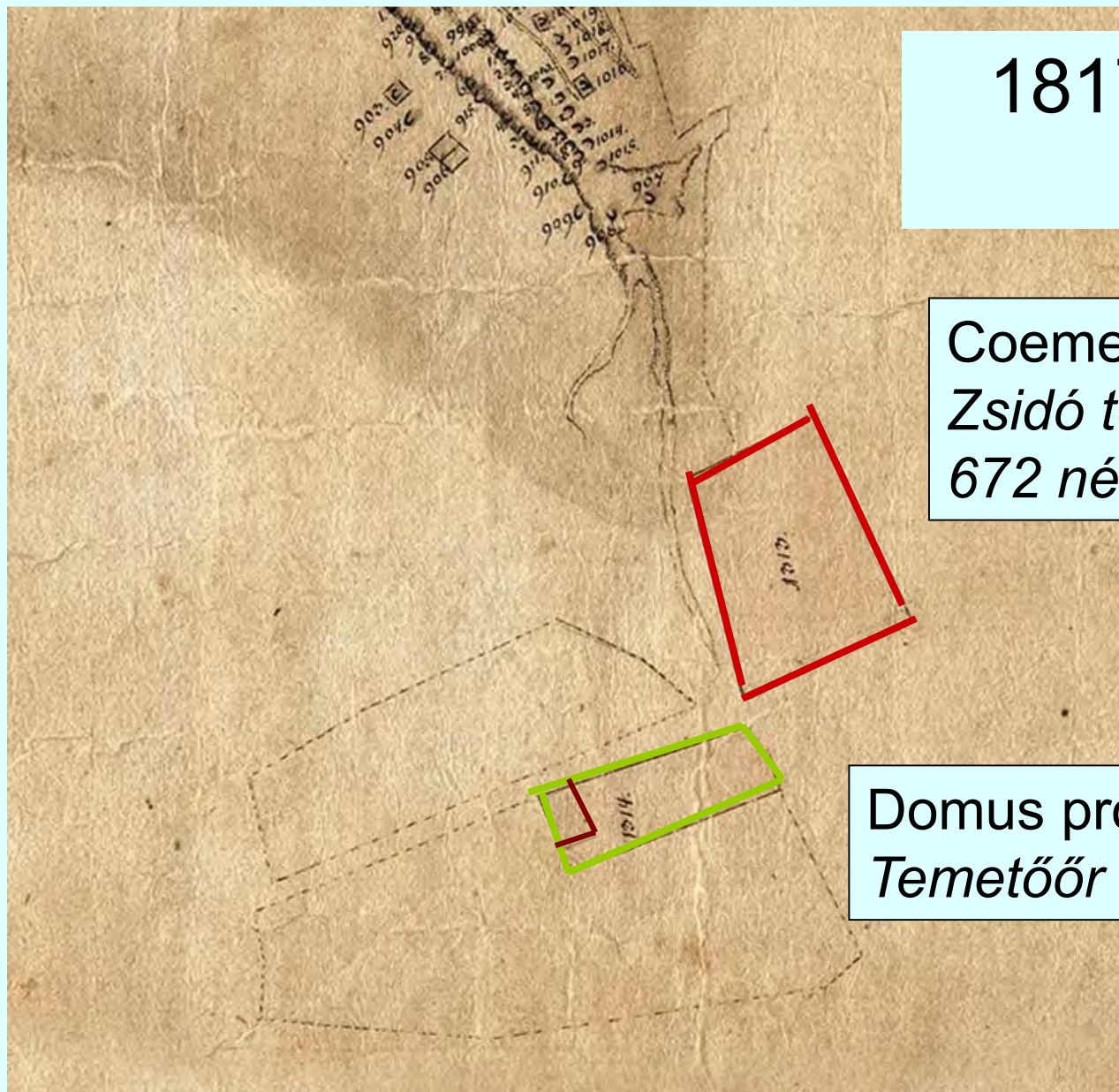
Domby István városi földmérő, 1817

1313	"	Coemeterium Judaeor.	
1314	"	Domus pro vigilia ejusdem.	367.

1817-telekkönyv
2,4 ha

Coemeterium Judaeorum
Zsidó temető
672 négyszögből = 2419 m²

Domus pro vigilia ejusdem
Temetőőr háza

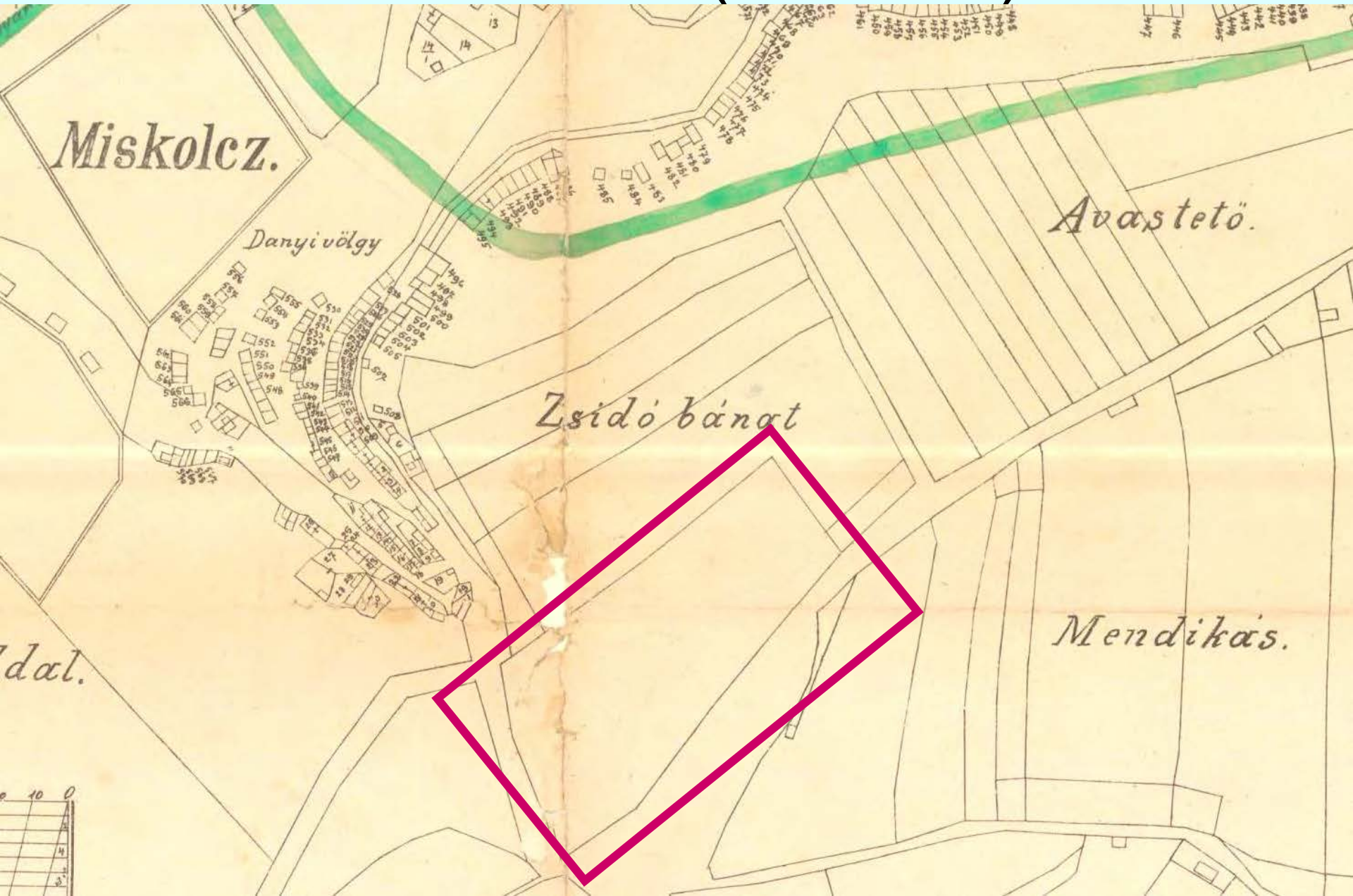
Zsidó temető

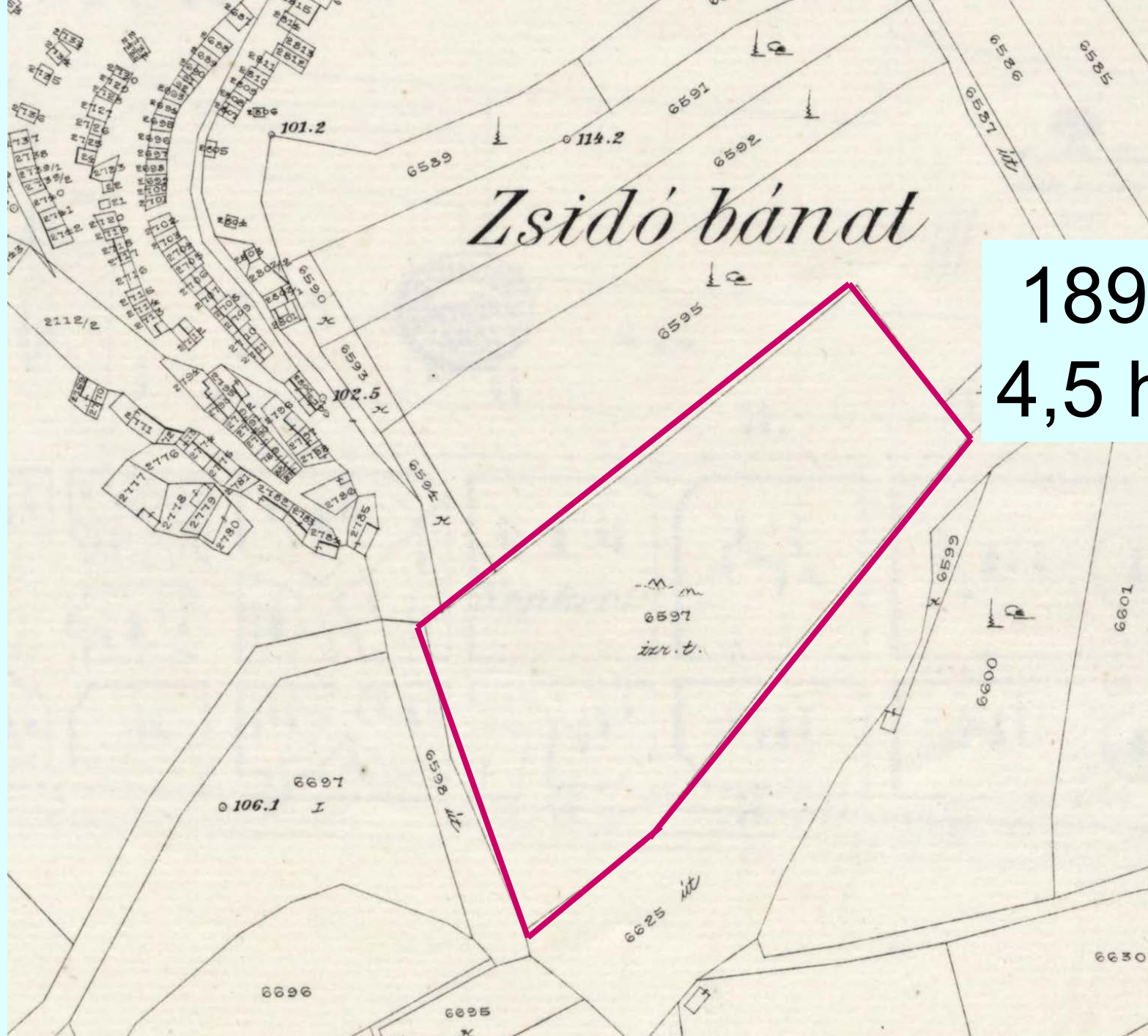
1885? (Adler)

Kutyás

1880 körül (kb. 4 ha)

1892
4,5 ha

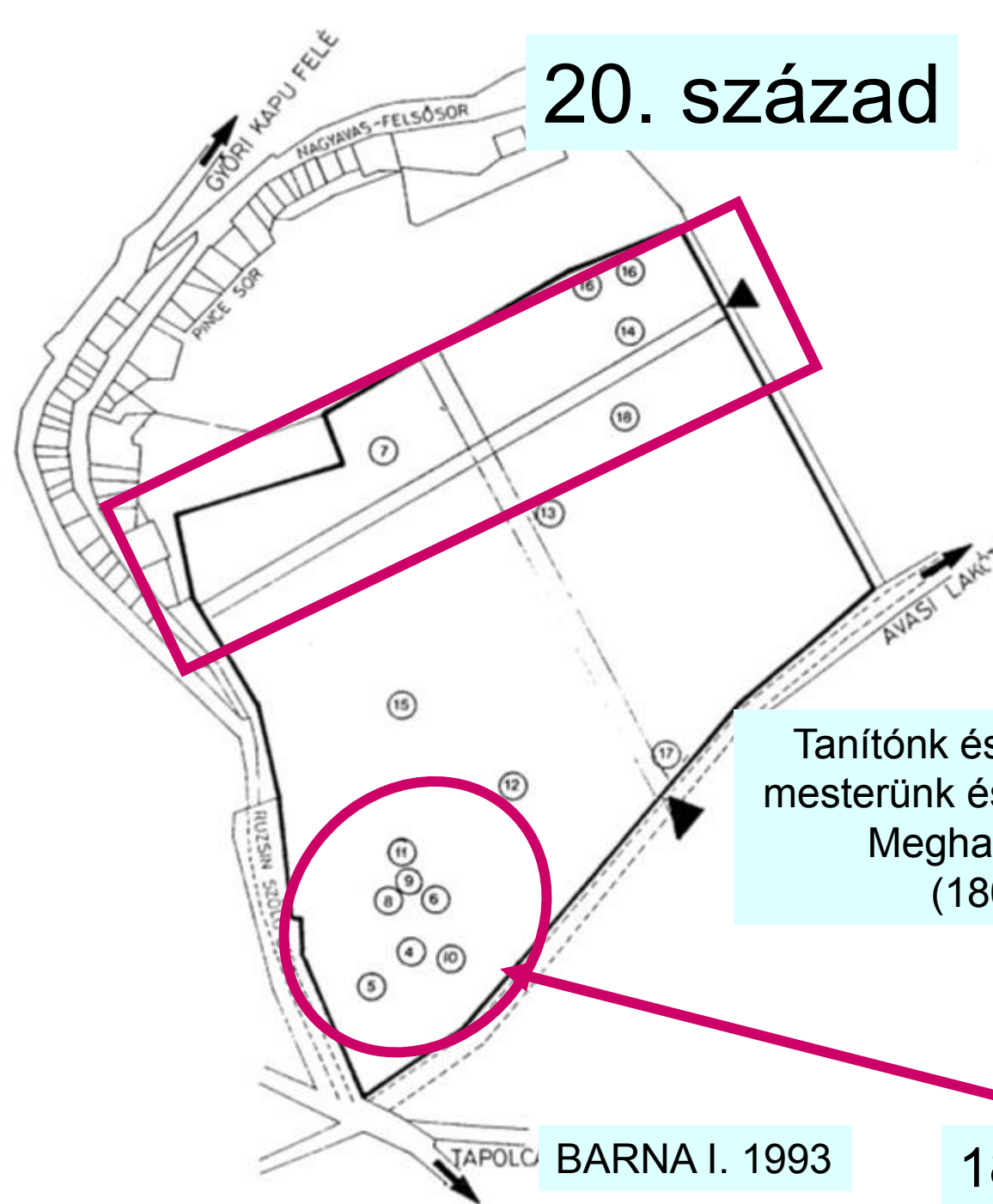
20. század

Tanítónk és mesterünk, Asher-Anshel rabbi,
mesterünk és tanítónk, Simon Wiener rabbi fia.
Mehalt vasárnap Ivar hó 16, 5580.
(1800.máj.11.) C. Wilke ford.

18. sz. vége-19. sz. eleje

BARNA I. 1993

The rabbi's wife Reizl,
daughter of the influential
Leb Bashan from Ir
Hadash (Hebrew for "New
City", Sátoraljaújhely).
Tuesday, Adar 21, 5580
(Mar. 7, 1820)

Nathan rabbi, mesterünk és
tanítónk, Simon rabbi fia.
Meghalt kedden, Adar hó
11, 5578 (1818.febr.17.)

Abraham Posselburg (Wiener) megh. 1832

**JEWISH
MUSEUM
LONDON**

A szent ember, akin a világmindenség áll, értelmének fénye minden rejtett dolgot megjelenített, a rabbi, a nagy Gaon, Izrael dicsősége, a kabbalista, a tiszta fény, tanítónk és mesterünk: Abraham Posselburg, aki Miskolc és a miskolci megye szent hitközségének 32 évig volt rabbija. Meghalt szombaton, Shevat hó 12, 5592 (1832. jan. 14.). C. Wilke ford.

Testvére: Feis Wiener nagyváradai főrabbi (megh. 1803)

Három elhunyt váradai főrabbi egymás mellett sírja

Rosenfeld József
megh. 1839

Wiener Feis,
megh. 1803

dr. Wahrmann Dávid
megh. 1852

Asher Anshel Wiener (megh. 1714) a prágai Zigeuner Zsinagóga rabbija

Samson Wertheimer, a wormsi rabbi fia (1658–1724)

Császári szállító és hitelező,
Magyarország és
Morvaország főrabbi

Ashel Ansher Wiener rabbi
(megh. Miskolc, 1800) feleségének nagyapja

Sotheby's

Important Judaica

New York | 30 Nov 2005, 10:15 AM | N08

LOT SOLD. 912,000 USD

Schwartz család Miskolc

Alexander Scheiber, *'Mahzor Mesuyyar mi-Yemei ha-Beinayim be-Ungariah'*, *Areshet*, II, 1960, 408-412;

Saly am 15ten Juni 1933 Schwarz Squar

Schwarz family parted with the splendid, illuminated Mahzor executed in France around 1300, which they had possessed since 1702 and which was still in their possession in Miskolc, Hungary, in the 1950s. The family later emigrated to Canada and there they sold the priceless manuscript.

Chaim Cohen Diamant (megh. 1797)

Hayyim, aki a tórát
tanulmányozta egész életében,
a csodálatos Tóra-tudós, az
istenfélő és igazságos, tanítónk
és mesterünk, legyen emléke
áldott. / Tanítónk és mesterünk:
Chaim Cohen Dimant
(Diamant). Meghalt szombaton,
Adar hó 6, 5557
(1797. márc. 5.) C. Wilke ford.

Resovsky család sírjai (19. sz. első fele)

Chevra Kadisha - 1768

Jeruzsálem

2013.06.03

כתבי יד - מחקר ופולמוס, ספרי קהלות ומקסי ש"ר
Manuscripts - Polemic and Research, Community and Emissary Notebooks

424. כתב-יד: פנקס חברה קדישא - קהילת מישקולץ, חקירת-תקציר

כתב-יד: פנקס "חברה קדישא" של קהילת מישקולץ, הונגריה, [חקירת-תקציר 1768-1811].
שער גמול ב"ד בעצמות "ה" הפנקס רשום ששקאלע, העור תמים שכל... אין אביל לרודים, אכל מי
האיש חסון חיים... בין כי רחאטטו אנשי יידיז טטילו חבורה לוחות בין נפשו חסדים...
שער חסדי יידיזים מוקדלת מישקולץ, רישוני סטיות, השכונות חסדות, החלטות חבורה וחסימות
הבאים
סרט השנה הנבדד בשער הוא חקירת [חסיט הלעני] אור מיוז, כל תראה הוא תאריך רבנו חסדקס
ומכות שנות הרבנים בראשי העמודים. ברפוש שישט חפסק ותכות קטנות וחלטות חבורה קדישא
ולוישנים בעמדי חבורים רחמים חקית-תקציר, עם חתומות חבירי חבסי החברה.
[4] ת: 24 סרט כפול שני, חסדים כליטת כריכת שני חפסק.

53000

424. MANUSCRIPT, CHEVRA KADISHA NOTEBOOK - MISKOLC COMMUNITY, 1768-1811

Manuscript, Chevra Kadisha notebook of the community of Miskolc, Hungary. [1768-1811].

Painted title page with colored ink: "This notebook of the Miskolc community, ... we have gathered together to do loving kindness."

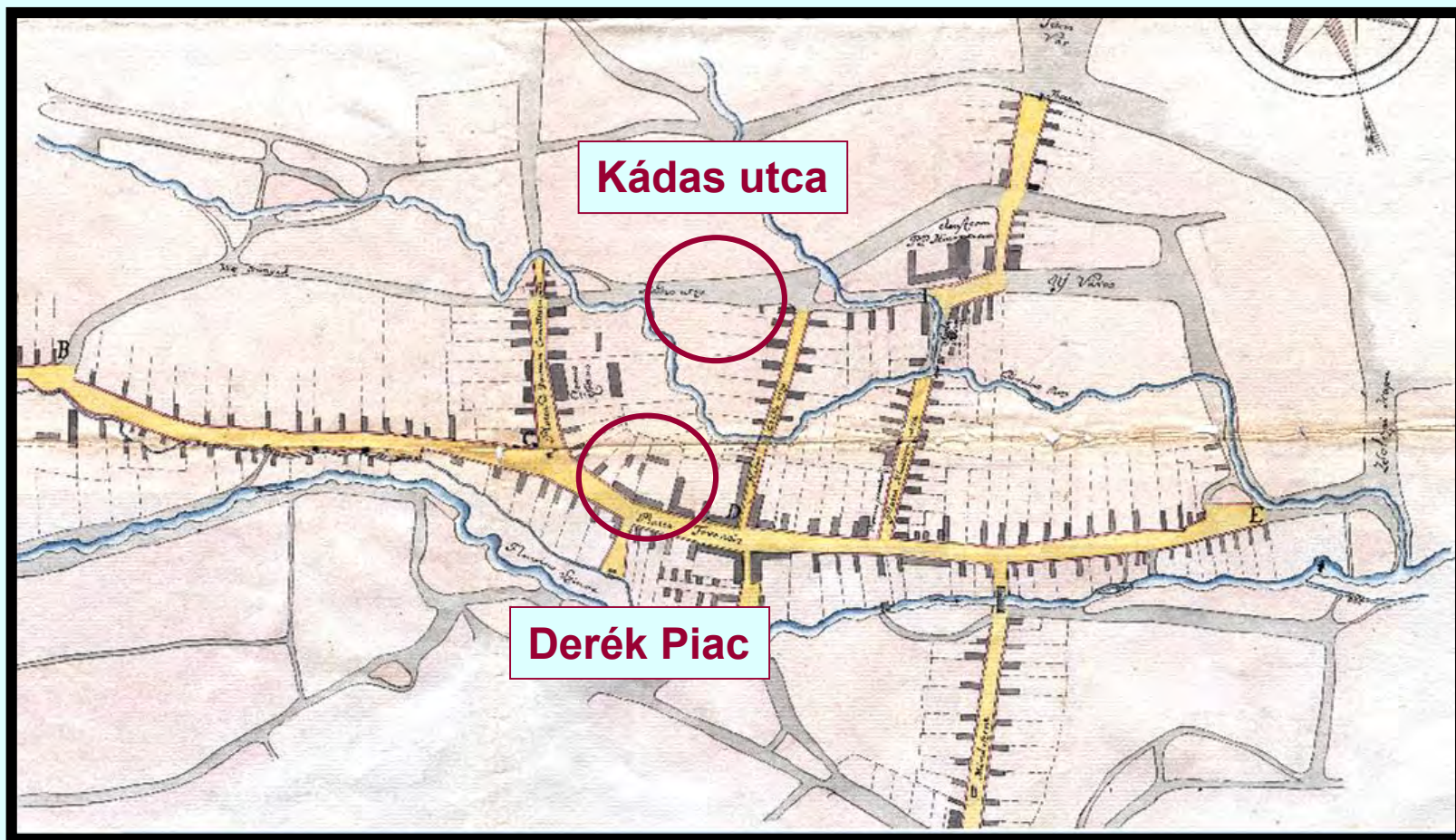
Names and details of Jews of the Miskolc community, list of deaths, accounts and debts, the society's decisions and signatures of those in charge.

The date on the title page is 1768 (the Gregorian date is unclear), apparently this is the date of the preparation of the notebook and the writing of the members at the top of the pages. Later on, the notebook was used for writing regulations and decisions of the Chevra Kadisha and for inscriptions of the members' matters, from the years 1808-1811, with signatures of the society's members and the people in charge.

[60] leaves, 26cm. Good condition, stains and wear. Leather binding, damages.
Opening Price: \$3000

Zsinagóga (imaterem), sakter 1764

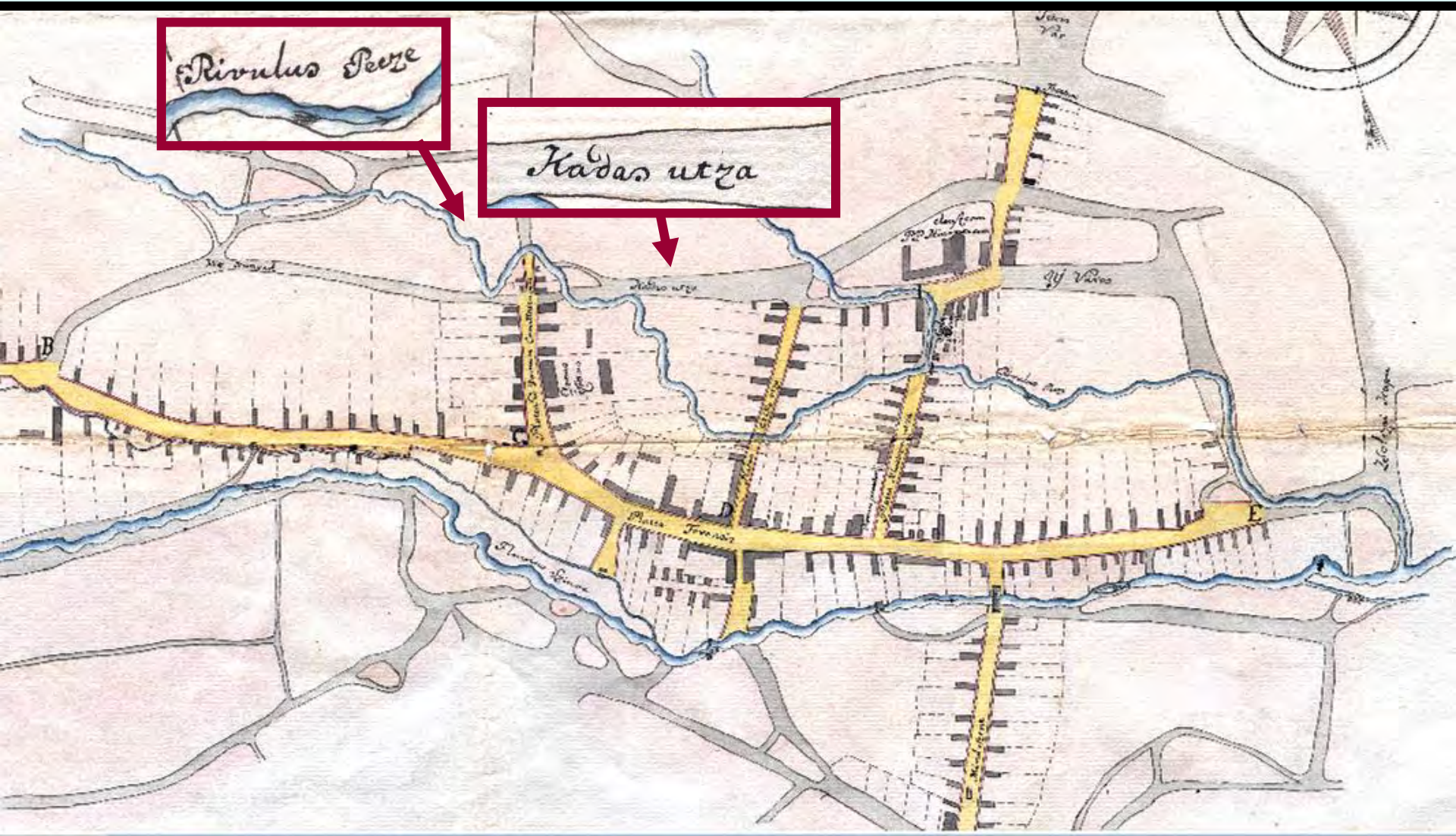

Nemes Rácz Mihály Fundusán Sidók Temploma - Kádas utca
Lázár Sidó Secretarius - Sakter Jakab - Derék (Piac) utca

Zsinagóga: Kádas utca - 1778

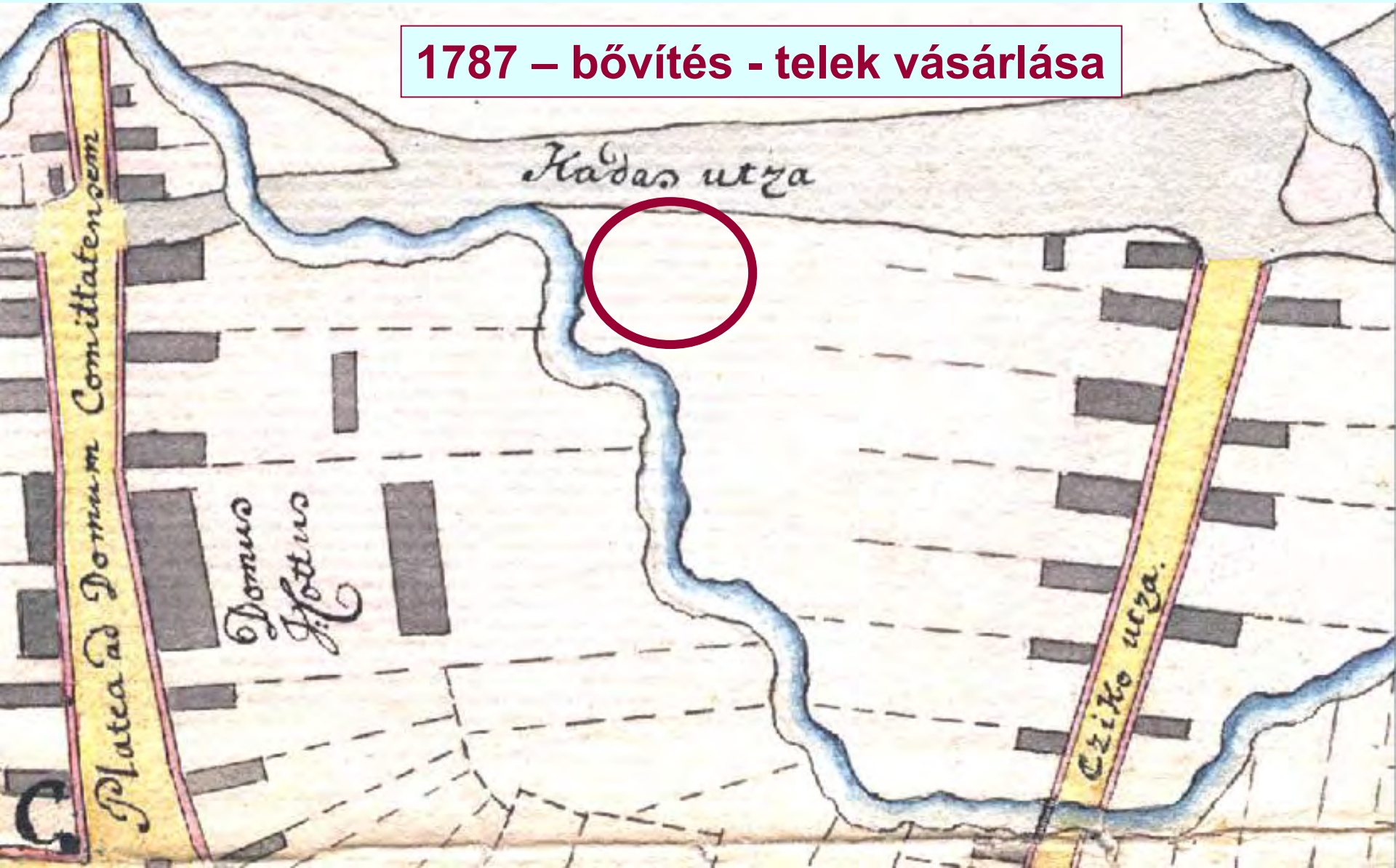
Pece által károsítottak – 1778-ban

Rácz Mihály fundusa zsidó templommal együtt

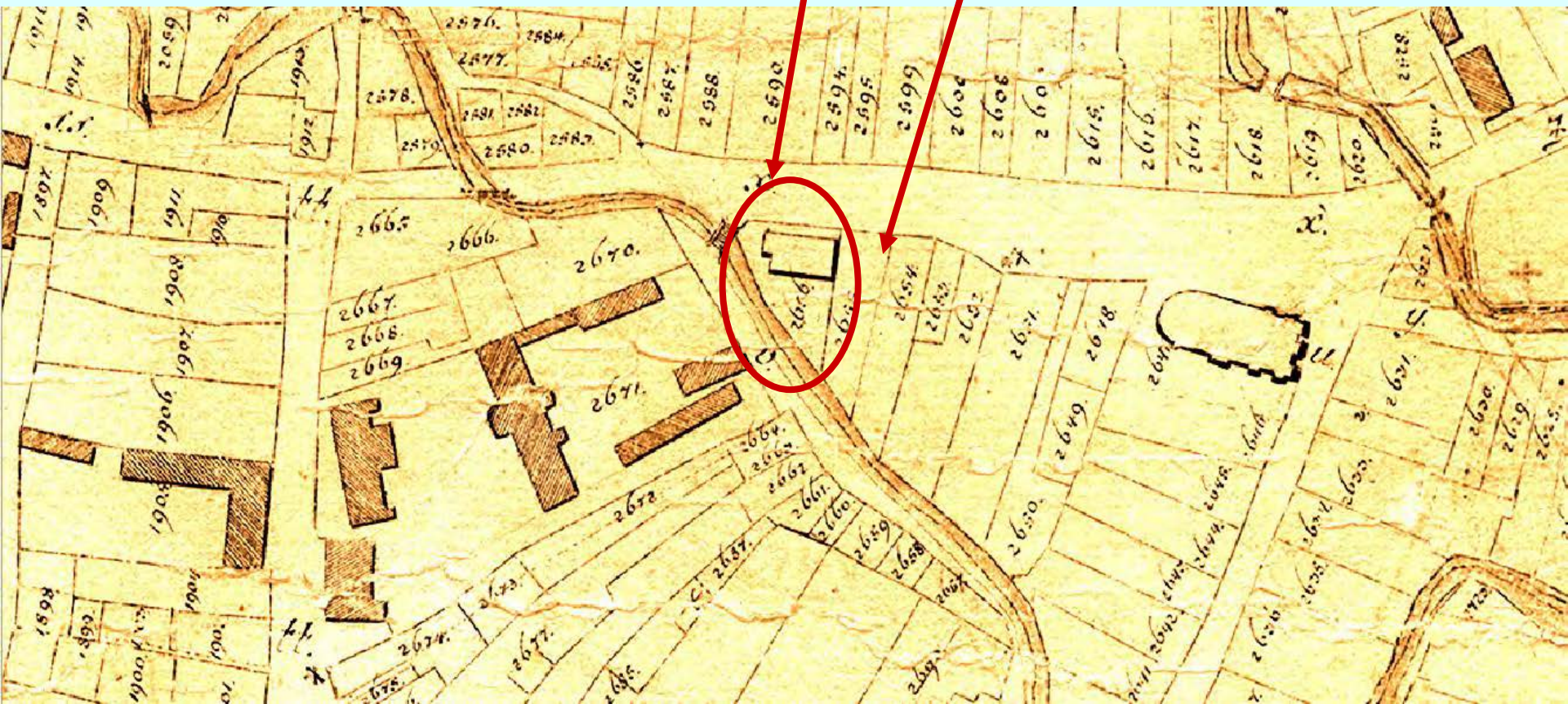
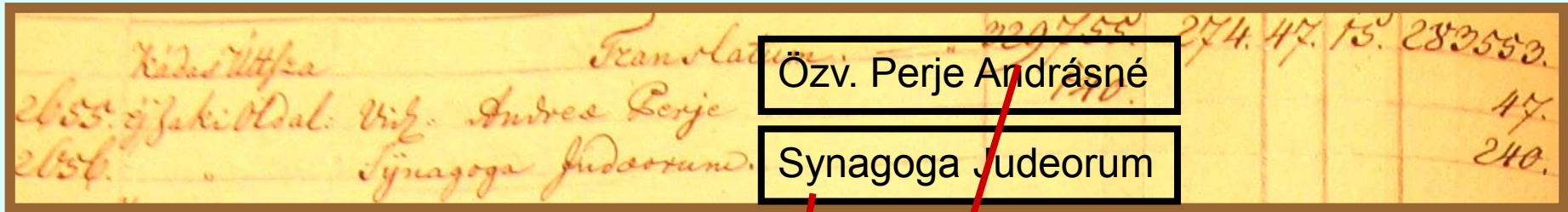
1787 - a Kádas utcában lévő fundusunkat minden rajta található épületekkel, egyfelől Désény György, másfelől Tékes István szomszédságokban, rajta lévő quantumával együtt Miskolc városában lakos egész zsidó communitynek 430 VFt-ért örök áron általadtuk. [...] Tékes János, felesége Gets Éva. 1787. júl. 4. BAZML 1501/a. 14/108.p.

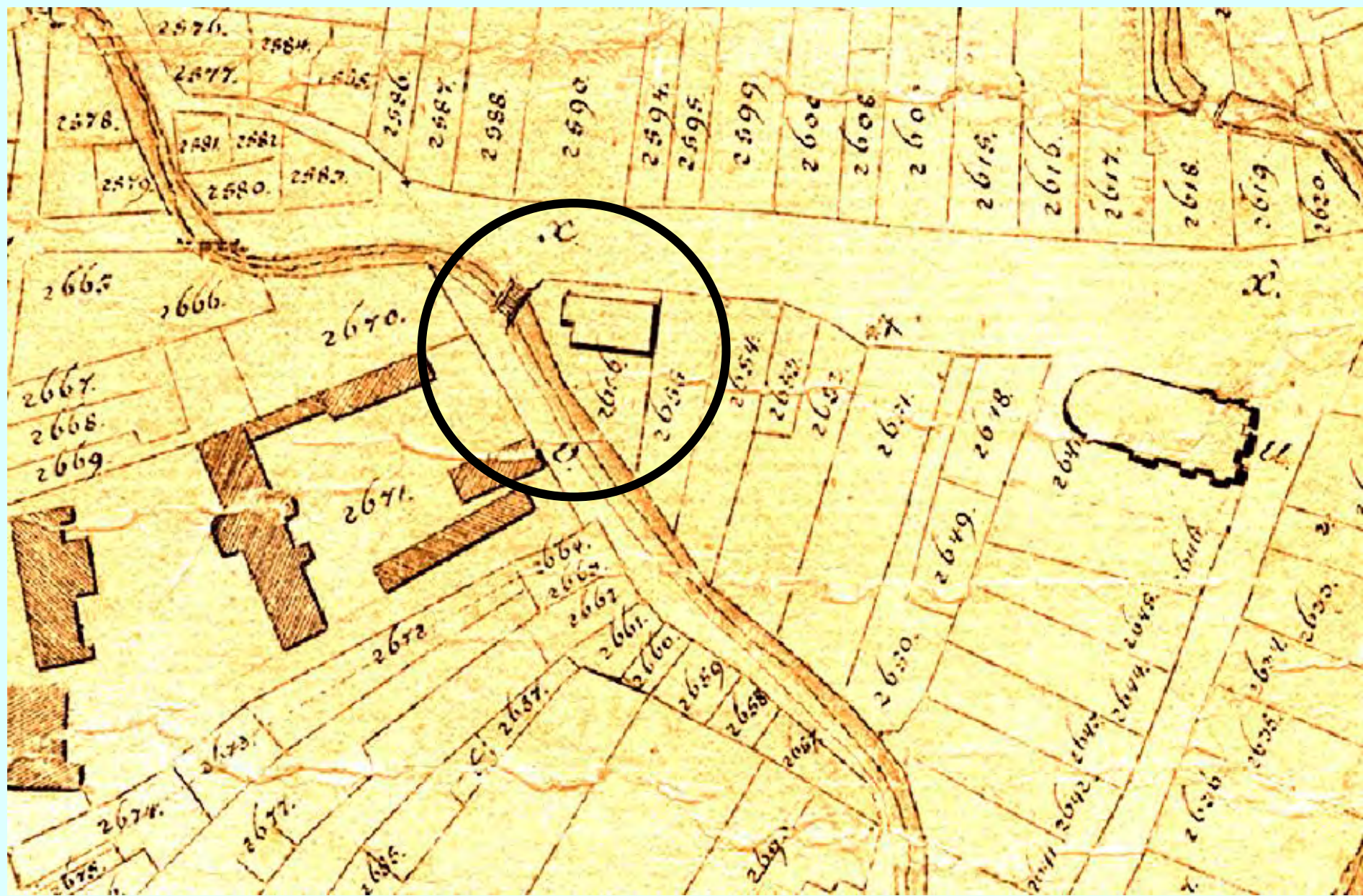
1787 – bővítés - telek vásárlása

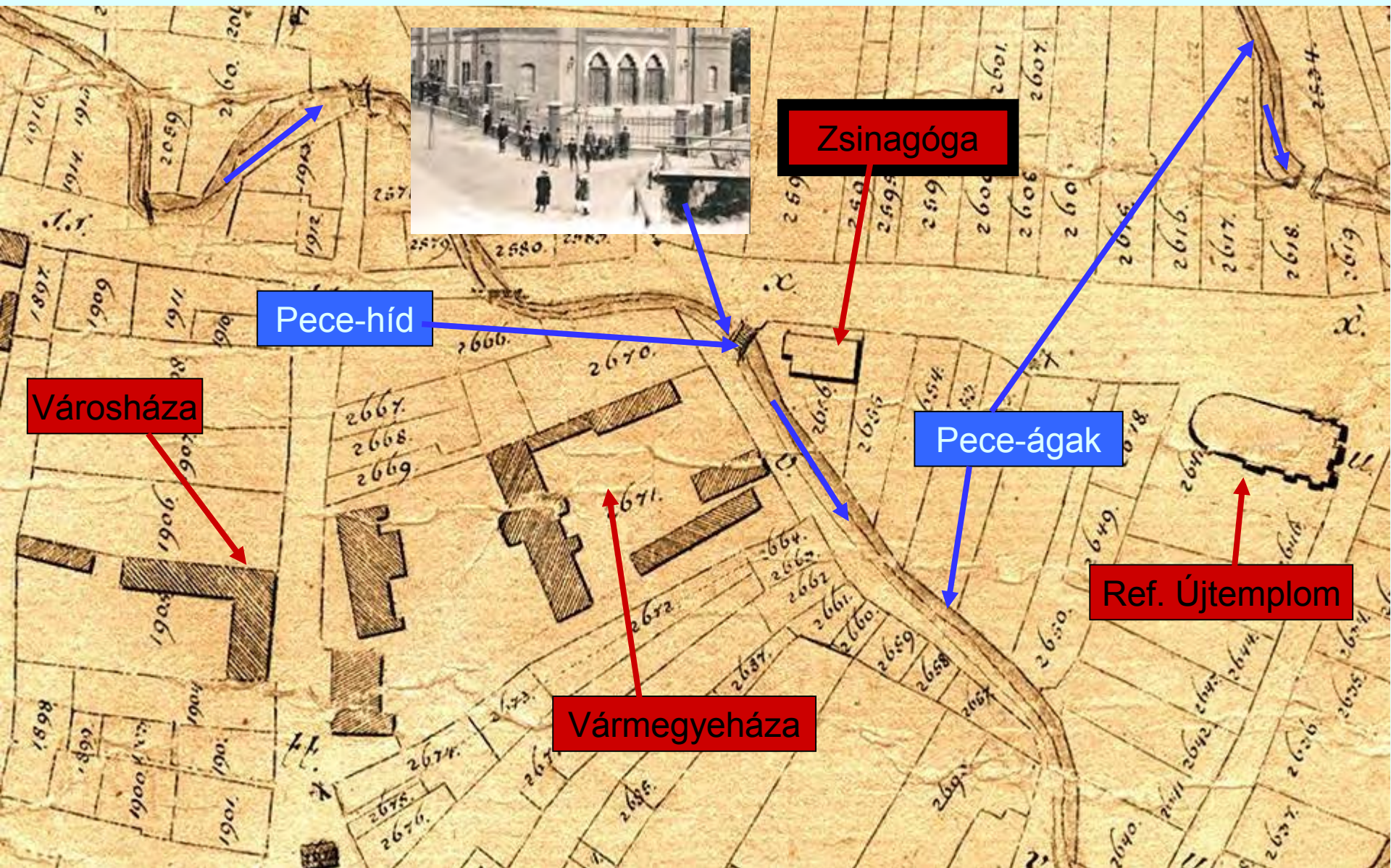

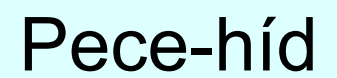
Telekkönyv+Domby-térkép – 1817

Synagoga Judeorum

Felekezetek-templomok 18. sz. vége (Újváros)

Miskolcz.

Pálóczy-utca

Ref. Újtemplom

Görög ortodox

Kádas utcai
zsinagóga

profil.hu

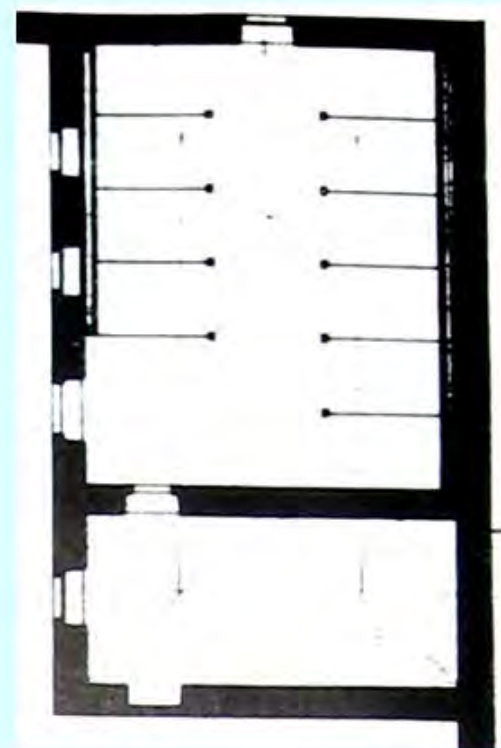
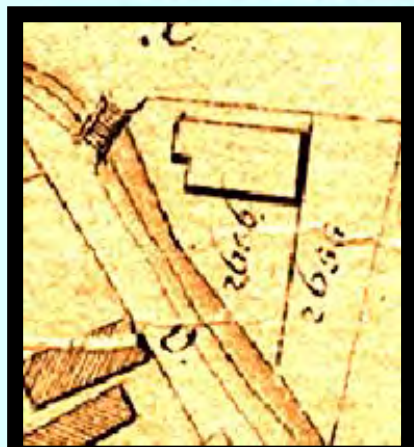
1790-es évek – új zsinagóga építése

*1797. Falk Ehrmann a zsidó közösség
nevében a zsidó templomnak felépítésére
kimért kőműves munkák és kőfalak árában
305 Rhf. és 53 xr. adósságot Niderleger
Mojssessel és a többi zsidókkal együtt két
ízben fogja megfizetni.*

BAZML 1501/a. 24/61–62. pp.

Miskolci zsinagóga terve, 1789 (MOL T No. 1421)

1793 (telekkönyv): új zsinagóga

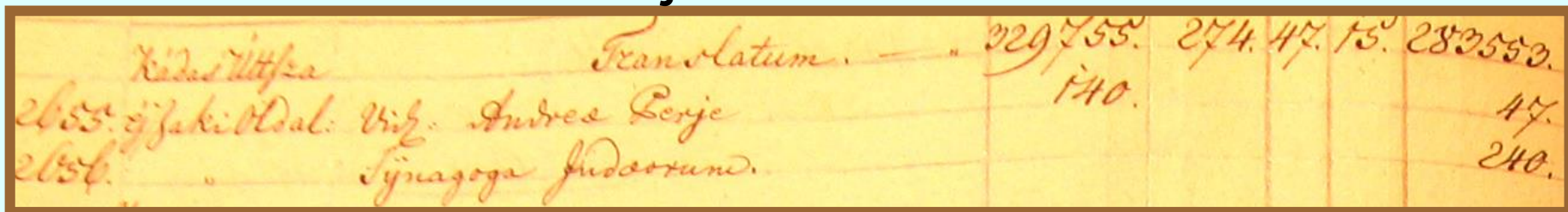
*Synagoga Judaeorum jure empt(icio) - Aedificium Synagogae
constituens est e materialibus solidis, in statu novo.*

*1793. Synagoga In Plasz ead in 2/3 - 1. - Aedificium Synagogae
Judaeorum. jure empt. vicin. Stephanos. Te. Consistens ex e materialibus
empt. proprii Censuatis. solidis, in statu novo.
Fundus antea Doan. nec Teherianus.*

Fundus in Pla- za & vicinitate	Capitas.	Facultas	Aedificia		Observationes	Conventus ad censum ex pendium cum
			Propria	Facultas Status		
					Proad Aedificia	
						Pl. XL.

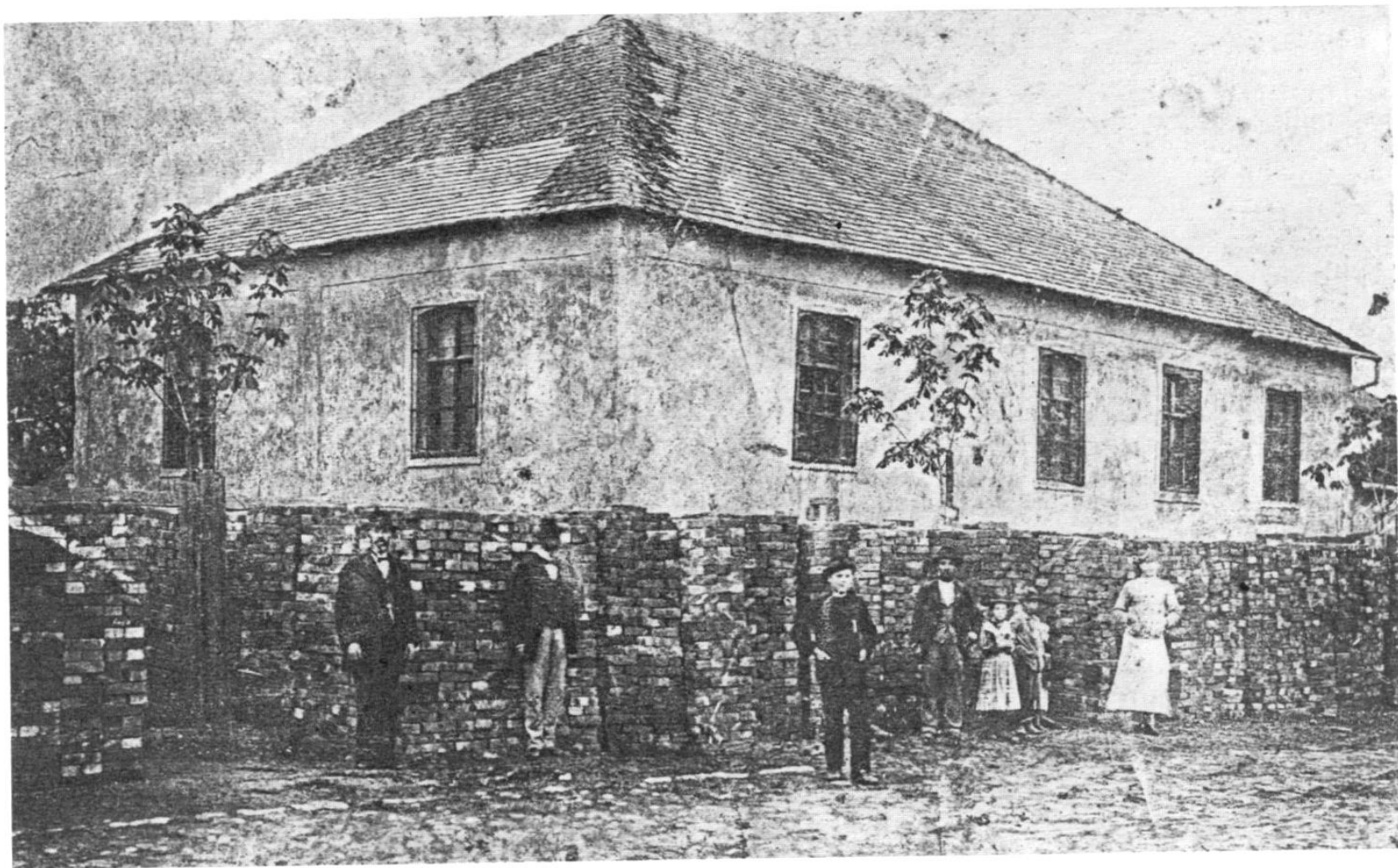
*In Plasz ead in 1. - - - Fundo huius pax
vicin. Fundi proprii Synagoga superstru-
avansuatis, et alio. ca. ex. - - 2.34.
Ploze. Fundus huius. 3.34.*

Kádas utcai zsinagóga-telek bővítése – reformkor: *Perje-féle ház*

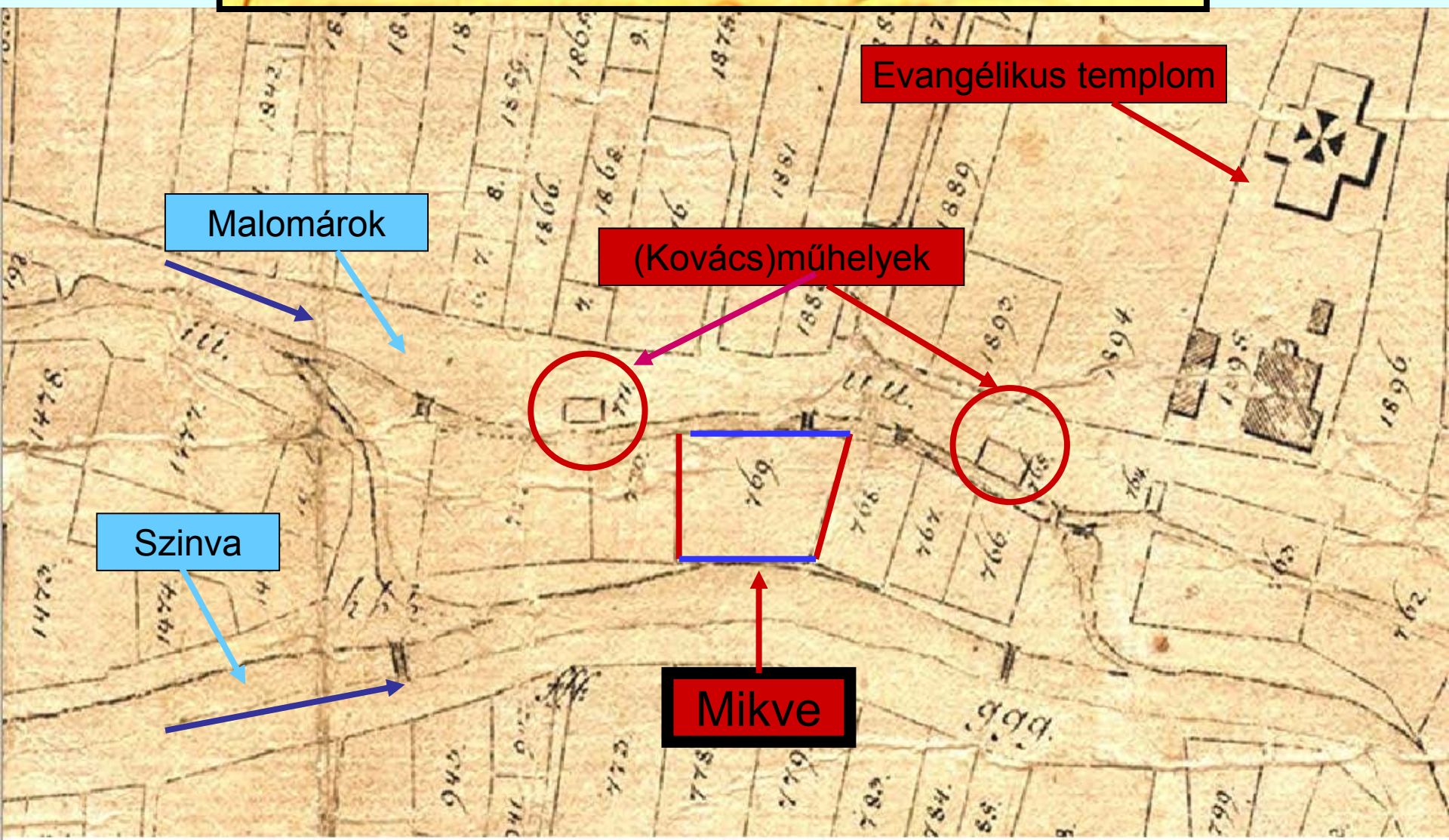
1892

Óimaház a Falóczy utcában

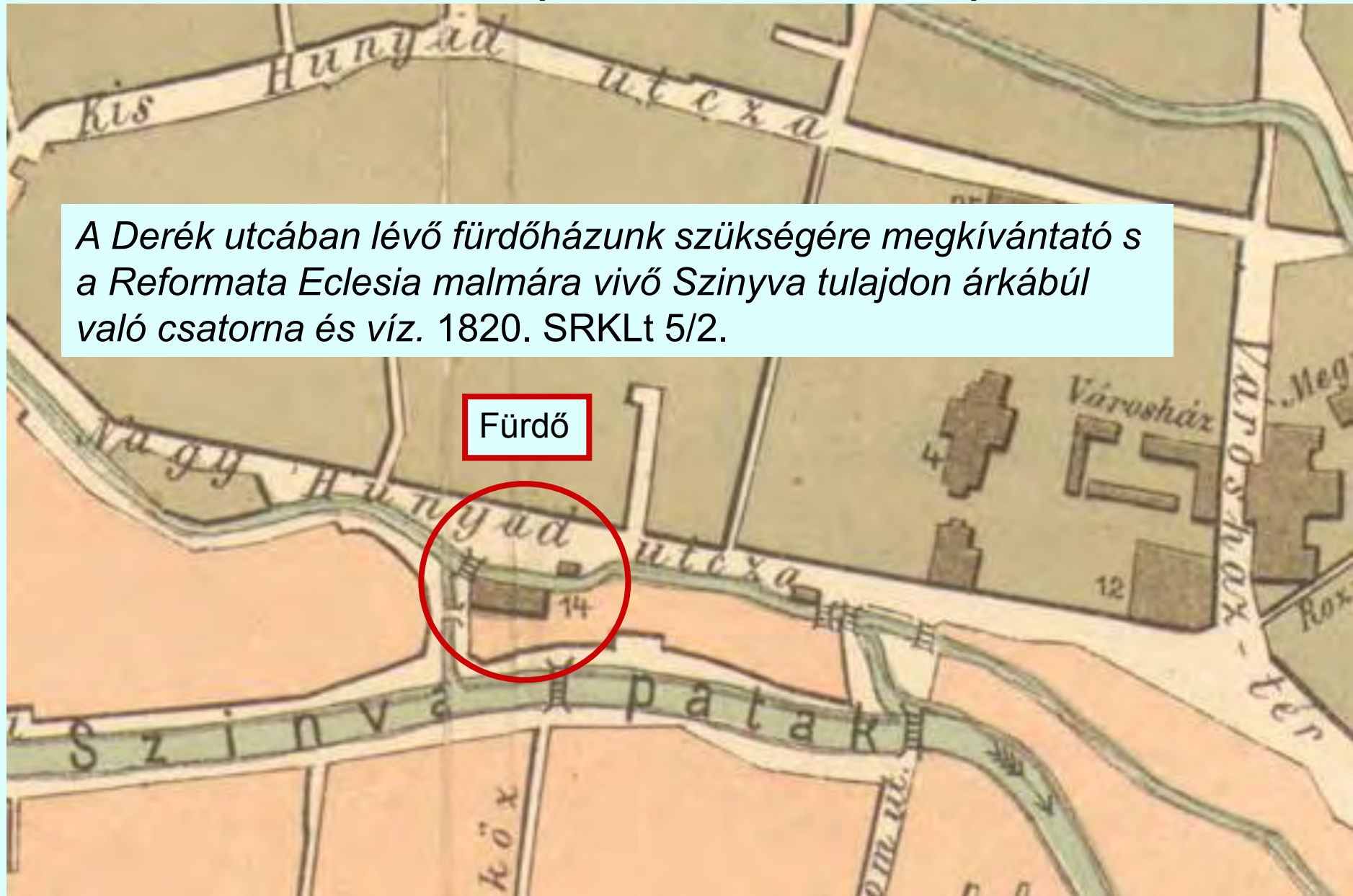
Mikve (Fundus Communitatis Judaicae) 1817

Fundus Communitatis Judaicae

1885 (Adler-térkép)

A Derék utcában lévő fürdőházunk szükségére megkívántató s a Reformata Ecclesia malmára vivő Szinyva tulajdon árkából való csatorna és víz. 1820. SRKlt 5/2.

Pállinkapiac - 1830-as évek

Kis zsinagóga, iskola
Bérlakások

(Csizmadia céh árulószíne,
Vágómalom)

Bródy Farkas (1770–1841)
a miskolci hitközség elnöke
1838: alapítvány:
Talmud Tora-iskola

Pálinkapiac – 1880 körül

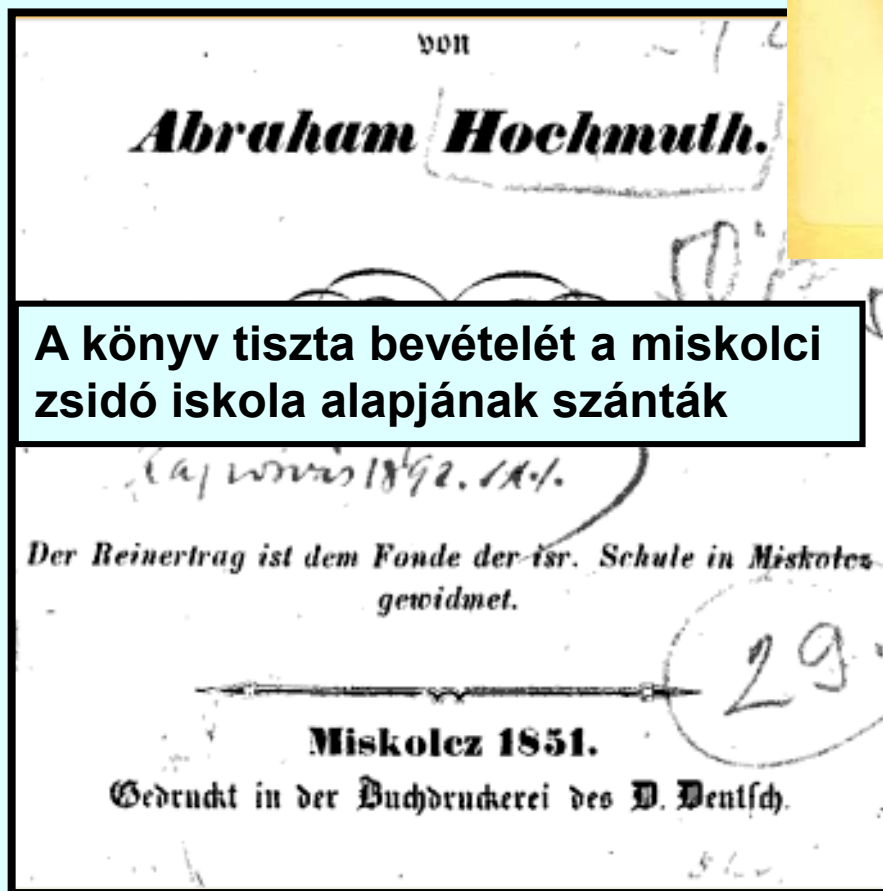
Erzsébet izraelita iskola, 1920-as évek

Iskola (iskolák) 1846

Abraham Hochmuth (1816-1889)

miskolci segédrabbi, tanító

(később veszprémi főrabbi)

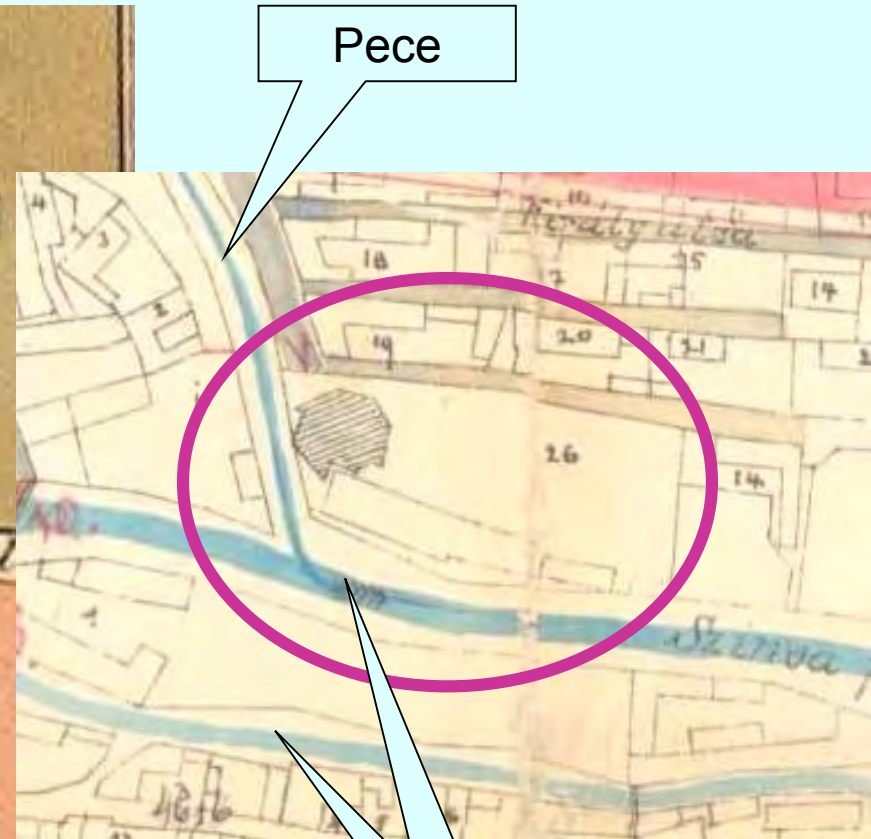
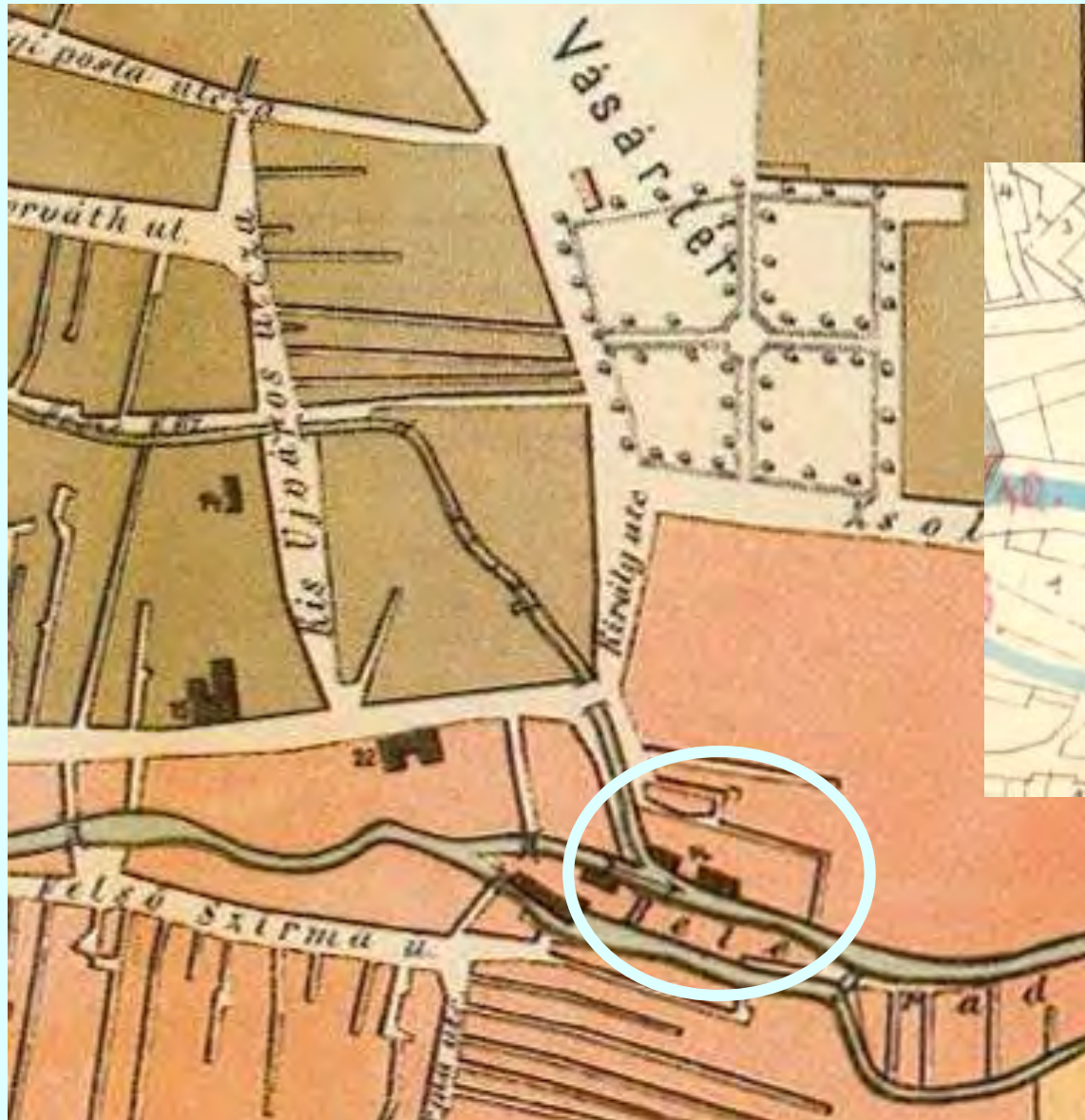

A könyv tiszta bevételét a miskolci zsidó iskola alapjának szánták

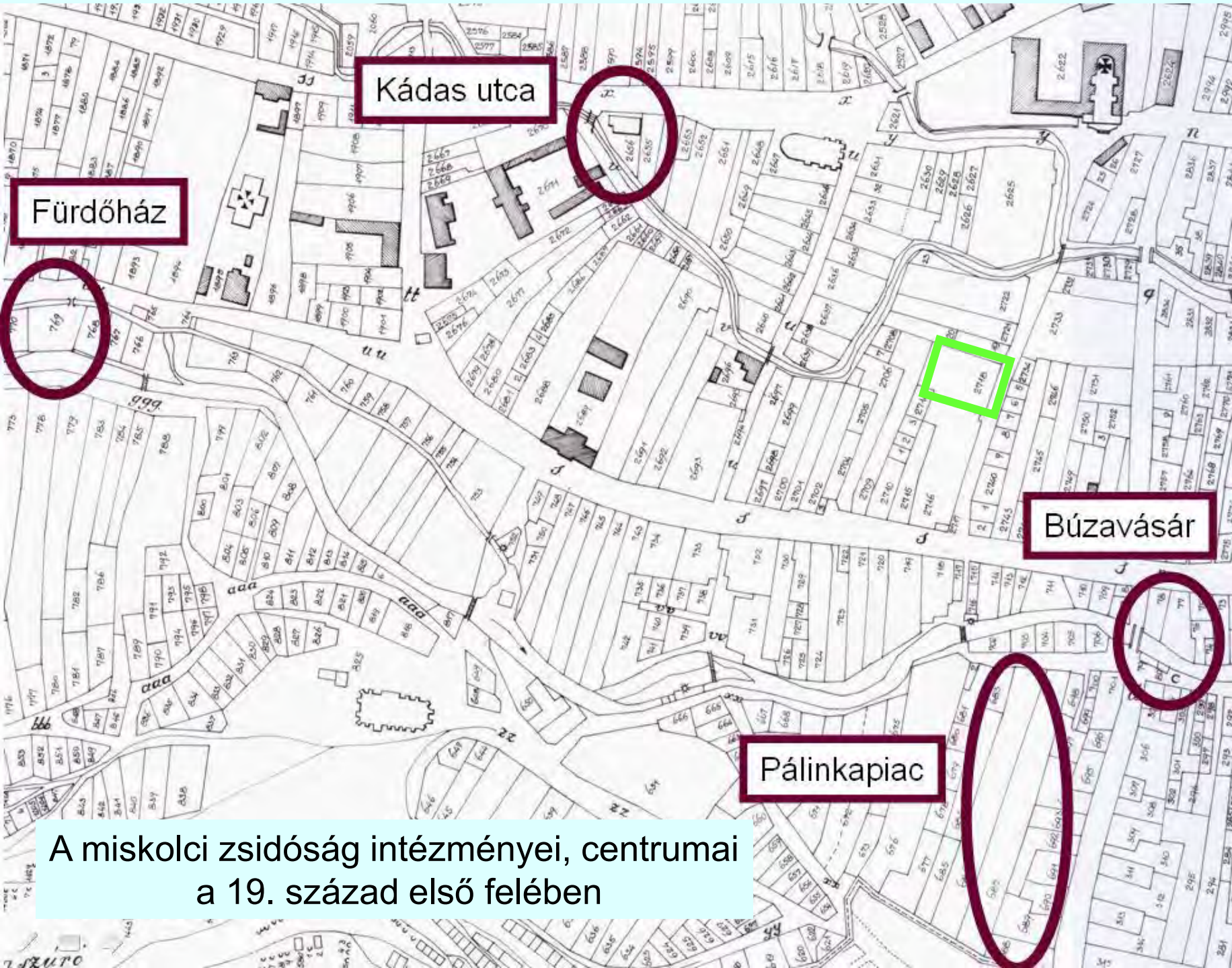
1847: két szakrális-közösségi központ
Pálinkapiac (Fő utca vége) – Kádas utca

- A Miskolci Izraelita község előljárói folyamodásukban előadván, hogy a pálinkapiacon lévő épületek s a Kádas utcában lévő Perje-féle házuk részint adóval, részint füstpénzzel ravattak meg. Minthogy pedig a **pálinkapiaci épületeik** közül egyik **nevelő-, másik imaházuk**, a **Perje-féle ház** pedig még 1845-be romjaiba hevert, a pálinkapiaci épületeiket általában minden teher alól, **a Kádas utcai házukat** pedig az 1845. évi jólléti fizetés terhe alól felmentetni kérik. 1847. BZML 1501/a. 73/117. p.*

Búzavásár – Fürdő, egyéb intézmények - reformkor

Szinva

Kádas utca

Fürdőház

Búzavásár

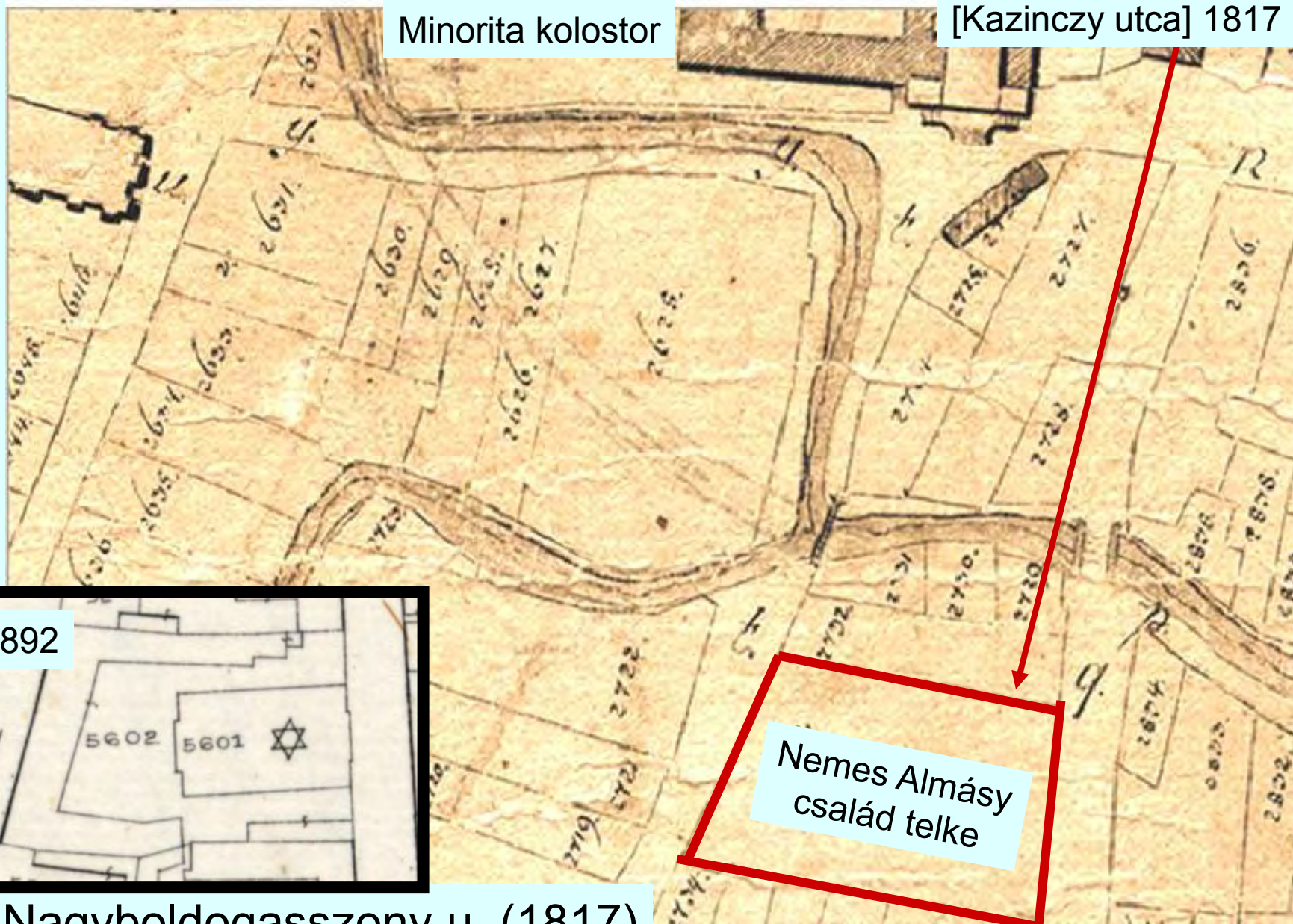
Pálinkapiac

A miskolci zsidóság intézményei, centrumai
a 19. század első felében

1733. g. 10. 1. napján. Domus de familia Almásy / 926.

Minorita kolostor

[Kazinczy utca] 1817

1892

Nagyboldogasszony u. (1817)

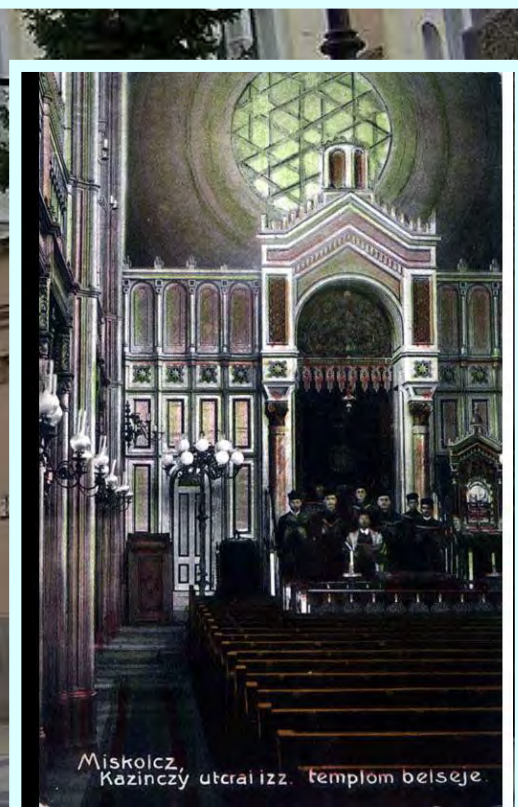
Jász Múzeum, Jászberény

1793

28. Tör. Almásy János
Borsy Anna
Öff. - ez elott
Almásy János fete
de utolsó prantinos
nem nével.

Almásy (II.) János (1691–1765) és felesége, Borsy Anna
Fiuk, Almásy Pál Miskolcon születik, 1722-ben

Miskolcz,
Kazinczy utcai izs. templom belseje

Jacob és Aron Falk + Aron Stern

Döry-ház
1817

Görög egyház

Dona Nauni

Özv. Gerga Pálné

Kozmiczki Antal

Szonte Pál

Köszönöm a figyelmet!

